הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לד

ב תוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה והקורא) וּפָרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל וְרַבֵּנוּ הַאי (בתוספות שם).
ג סְמַ"ג (שם) וּסְמַ"ק (סר קנב) וְסֵפֶר הַתְּרוּמָה (סר רו).

ב הַחִיצוֹן, וְאַחֲרָיו 'כִּי יְבָאֲךָ' בְּבַיִת שֵׁנִי, וּ'שְׁמַע' בַּבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי, 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' בַּבַּיִת הָרְבִיעִי שֶׁהוּא בַּיִת הַחִיצוֹן לִימִינוֹ. (ג) (ג) [ב]וּלְרַבֵּנוּ תָּם (תוספות שם ד"ה והקורא), בַּבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ', וּבַבַּיִת הָרְבִיעִי שֶׁהוּא הַחִיצוֹן 'שְׁמַע'. וּמִנְהַג הָעוֹלָם (ד) כְּרַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם: ב [ג]יֵרְא שָׁמַיִם יֵצֵא יְדֵי שְׁנֵיהֶם, וְיַעֲשֶׂה שְׁתֵּי זוּגוֹת תְּפִלִּין (ה) וְיָנִיחַ (ג) [ג] (ו) שְׁנֵיהֶם, * וְיכַוֵּן בַּהֲנָחָתָם, (ז) בְּאוֹתָם שֶׁהֵם אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא אֲנִי יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתִי וְהַשְּׁאָר הֵם

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ג] **שְׁנֵיהֶם.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיִן בְּמַצַּת שְׁמוּרִים שֶׁהַדְּעוֹת לְבָרֵךְ עַל תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם, וְלַיְתָא, וְעַל דֶּרֶךְ שֶׁכָּתַב הָאֲרֶ"י וְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה (שער הכוונות דרושי תפילת השחר דרוש ב) שֶׁאֵין לְבָרֵךְ עַל שֵׁל רֹאשׁ שֶׁקִּדְּשָׁהּ חֲמִוָּרָה, וְקַל וָחֹמֶר בְּשֵׁל רַבֵּנוּ תָּם. עַיִן בְּאֻגֶּרֶת הָרַמַ"ז סִימָן ה', וְעַיִן לְעֵיל סִימָן כ"ה בְּבֵאוּר הֵיטֵב סָעִיף קָטָן י"א בְּשֵׁם דַּרְכֵי נֹעַם (סר י'), וְכֵן כָּתַב בִּבְכוֹר שׁוֹר (סוטה מד:). וְעַיִן בִּבְכוֹר שׁוֹר דַּף ק"ח (שם) שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבָרְכִים עַל שֵׁל רַבֵּנוּ תָּם, מִכָּל מָקוֹם אֵין לְהַפְסִיק בֵּין תְּפִלִּין שֶׁל יָד לִתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א' סִימָן ס"ז שֶׁהַמְּנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם בְּלֹא בְּרָכָה וְקוֹרֵא בָּהֶם קְרִיאַת שְׁמַע, רָשַׁאי לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע הַפָּרָק מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יָשִׂיחַ שִׂיחָה בְּטֵלָה, עַיִן שָׁם. וְנִרְאֶה לְהַחְמִיר לְהַפְסִיק אַף מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, וְעַיִן לְקַמָּן סִימָן ס"ו (ס"א). וְנִרְאֶה דְּלְכָתְחִלָּה אֵין לְהַפְסִיק בְּשִׂיחוּת גַּם כֵּן, וְעַיִן סִימָן ס"ה (ס"א). וְנָהֲגוּ לִלְבֹּשׁ תְּפִלִּין שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם בְּמִנְחָה, שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ הָאֲרֶ"י קֹדֶם שֶׁעָשָׂה תְּפִלִּין שֶׁל שִׁמְשׁוֹ רַבָּא, וְכָךְ נָהֲגוּ מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל (שער הכוונות דרוש ו, ענין תפלת המנחה דרוש ב), וְאַף שֶׁלְּפֵי סוֹד הַדְּבָרִים [וְכֵן], כֵּיוָן שֶׁהֵם עֲשׂוּ כֵּן בְּנֵדְאֵי כְּדַבְּרֵיהֶם כֵּן הוּא, וַאֲנַחְנוּ לֹא נָדַע, כֵּן כָּתַב בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ב). וְעַיִן לְקַמָּן סִימָן ל"ח (בבאר היטב סק"ה) שֶׁאֵין לְהָנִיחַ תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם בֵּימֵי אֲבֵלוּת, וּבְחֻשְׁעָה בְּאֵב בְּמִנְחָה שֶׁכָּתַב (כְּמַנַּן אַבְרָהָם) [בְּבֵאוּר הֵיטֵב] (סק"ב) סִימָן תקנ"ה שֶׁהַמְּנִיחַ דְּרַבֵּנוּ תָּם, יָנִיחַ בְּמִנְחָה גַּם כֵּן, וְעַיִן שָׁם בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סק"א) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַמַ"ע (סר קו) וּמֵה שֶׁכָּתַב עַל זֶה, עַיִן שָׁם. וּמֵה שֶׁכָּתַב (באר היטב כאן) בְּשֵׁם הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב שֶׁאִם שֶׁל רֹאשׁ נִכְתַּב עַל פִּי דַּעַת רַשִׁ"י יֵשׁ לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ תְּחִלָּה, עַיִן שָׁם שֶׁמְּבֹאָר שֶׁיְּבָרֵךְ שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת עַל שֶׁל רֹאשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּהַגָּ"ה סוֹף סִימָן כ"ו וְשֶׁל יָד דְּרַבֵּנוּ תָּם יָנִיחַ בְּלֹא בְּרָכָה, וְאִם שֶׁל יָד הוּא לְדַעַת רַשִׁ"י, מְבָרֵךְ עָלָיו לְהָנִיחַ לְבַד וְעַל שֶׁל רֹאשׁ שֶׁהוּא שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לֹא יְבָרֵךְ כְּלָל:

בַּאֵר הַיטֵב

(ג) **וּלְרַבֵּנוּ תָּם.** וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְכָתְבָן כְּסִדְרָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ל"ב סָעִיף א', לָכֵן צָרִיךְ שֶׁיִּנִּיחַ חֵלֶק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פָּרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' וְיִכְתֹּב פָּרָשַׁת 'שְׁמַע' בְּקֶצֶה הַקֶּלֶף, וְאַחַר כָּךְ יִכְתֹּב פָּרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' בְּאֶמְצַע. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ח). וְעַיִן לְעֵיל סִימָן ל"ב סָעִיף קָטָן נ"ג מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם: ב (ג) **שְׁנֵיהֶם.** וְהִנּוֹהֵג כֵּן לְהָנִיחַ שְׁתֵּי זוּגוֹת בְּיָחַד, יָנִיחַ שֶׁל רַשִׁ"י לְמַטָּה וְשֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לְמַעְלָה. ט"ז (סק"ב). וְכֵן כָּתַב הָאֲרֶ"י זְכוּתוֹ לִבְרָכָה שֶׁיְּכַוֵּן תְּחִלָּה שֶׁל רַשִׁ"י וְיַעֲמִידֵם לְצַד הַכָּתֵף, וְאַחֲרֵיהֶם שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לְצַד הַיָּד, וּשְׁנֵיהֶם עַל הַקִּבְרָת, וְיָנִיחַ בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל רַשִׁ"י לְמַטָּה וְשֶׁל רַבֵּנוּ תָּם יוֹתֵר לְמַעְלָה, וּשְׁנֵיהֶם בְּמָקוֹם הָרָאוּי לְתְפִלִּין, וְהָרְצוּעוֹת דְּרַבֵּנוּ תָּם יִהְיוּ תַּחַת רְצוּעוֹת דְּרַשִׁ"י, וּשְׁנֵיהֶם בְּמָקוֹם הָרָאוּי לְתְפִלִּין. וְהָרְצוּעוֹת דְּרַבֵּנוּ תָּם יִהְיוּ תַּחַת רְצוּעוֹת דְּרַשִׁ"י מִכָּאן בָּהּ, שֶׁלֹּא יִתְגַּלּוּ רַק רְצוּעוֹת דְּרַשִׁ"י. וּתְפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם יִהְיוּ קְטַנִּים מִתְּפִלִּין דְּרַשִׁ"י, עַיִן סֵפֶר הַכַּוָּנוֹת (פרי עץ חיים) תְּפִלִּין פֶּרֶק י' [וּפֶרֶק] י"ב [וְעַיִן בְּסֵפֶר אֲלִיָּה רַבָּה (סק"א) שֶׁדָּחָה דִּבְרֵי ט"ז וּרְאֵיָתוֹ]. מִי שֶׁמְּנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד שֶׁל דַּעַת רַבֵּנוּ תָּם וּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ כְּדַעַת רַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם, אִם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ, פֶּסַק שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א' סִימָן ס"ז (סק"ב) בְּשֵׁם בִּשְׂמֵי רֹאשׁ וְעַיִן שָׁם בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סק"א) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַמַ"ע (סר קו) וּמֵה שֶׁכָּתַב עַל זֶה, עַיִן שָׁם. וּמֵה שֶׁכָּתַב (באר היטב כאן) בְּשֵׁם הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב שֶׁאִם שֶׁל רֹאשׁ נִכְתַּב עַל פִּי דַּעַת רַשִׁ"י יֵשׁ לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ תְּחִלָּה, עַיִן שָׁם שֶׁמְּבֹאָר שֶׁיְּבָרֵךְ שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת עַל שֶׁל רֹאשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּהַגָּ"ה סוֹף סִימָן כ"ו וְשֶׁל יָד דְּרַבֵּנוּ תָּם יָנִיחַ בְּלֹא בְּרָכָה, וְאִם שֶׁל יָד הוּא לְדַעַת רַשִׁ"י, מְבָרֵךְ עָלָיו לְהָנִיחַ לְבַד וְעַל שֶׁל רֹאשׁ שֶׁהוּא שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לֹא יְבָרֵךְ כְּלָל:

בְּאוּר הֲלָכָה

ב * **וְיכַוֵּן בַּהֲנָחָתָם בְּאוֹתָם שֶׁהֵם וְכוּ'. עַיִן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם** (סק"ג) **שֶׁכָּתַב דְּדִוְקָא בְּזֶה, אֲבָל בִּשְׁנֵי זוּגֵי תְּפִלִּין בְּשֻׁרִּים עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף,** וּמֵה שֶׁאָמְרוּ בְּסַנְהֶדְרִין פ"ט (ע"א) דְּאֵם עָשָׂה עוֹד בַּיִת אֶחָד וְהִנִּיחוֹ גַּבֵּי הָאַרְבָּעָה בְּתֵּפִים הַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי, הַיְינוּ בְּשֶׁכָּתַב פָּרָשָׁה אַחֶרֶת דְּלֹא שַׁיְיכִי כְּלָל לְתְפִלִּין. **וְעַיִן בִּפְרִי מְגַדִּים שֶׁבְּאֵר דְּלֹא דְּוְקָא פָּרָשָׁה אַחֶרֶת, דְּהוּא הַדִּין אִם כָּתַב פָּרָשָׁה אַחַת מֵאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת וְהִנִּיחָהּ בְּבֵית הַהוּא, גַּם כֵּן אָמְרִינַן הַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי וְהַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי** [הַגְּ"ה]. הִנֵּה אַף דְּלִכְאוֹרָה בְּוַדַּאי הַדִּין עִמּוֹ, שֶׁהֲרֵי הָאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת מְעֻכָּבִין זֶה אֶת זֶה, וְאִם כֵּן כָּל זְמַן דְּלֹא כָּתַב כָּל הָאַרְבַּע עֲדַיִן תְּפִלִּין פְּסוּלִין הֵם וְלֹא שַׁיְיכִי כְּלָל לְאַלּוּ הַכְּשֵׁרִין, וְכֵן מִשְׁמַע בִּבְאוּר הַגְּרַ"א, **מִכָּל מָקוֹם קָשֶׁה לִי מְאֹד עַל דִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים שֶׁפָּרַשׁ כֵּן אֶת דִּבְרֵי הַמֻּגָּן אַבְרָהָם,** דְּהִנֵּה הַמֻּגָּן אַבְרָהָם הֵבִיא סִיּוּעַ לִדְבָרָיו מִדִּבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף בְּשֵׁם הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה (לולכ פ"ו ה"ז), וְהוּא לְקַמָּן בְּסִימָן תרנ"א (ד"ה אבל), וּמִזֶּה שָׁם בְּהָדְיָא מִדִּבְרֵי הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה דְּאִם נָטַל מִין אֶחָד לְבַד הָאַרְבַּע מִינִין עוֹד לוֹקֶה אָמְרִינַן הַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי וְהַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי, וְאִם נָטַל לְבַד הָאַרְבַּע מִינִין עוֹד לוֹקֶה אֶחָד אוֹ אֶתְרוֹג אֶחָד עֻבַּר עַל בַּל תּוֹסִיף, וּמִדַּמֶּה שָׁם זֶה לְשֵׁנִי זוּגֵי תְּפִלִּין דְּעוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף, עַיִן שָׁם, וַהֲלֹא שָׁם גַּם כֵּן קַיְימָא לַן דְּאַרְבַּע מִינִין שֶׁבִּלּוּבָּל מְעֻכָּבִין זֶה אֶת זֶה כְּמוֹ בְּאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבַּתְּפִלִּין, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא הִצְרִיךְ הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה לְעִנְיַן בַּל תּוֹסִיף שֶׁיִּשּׁל כָּל הָאַרְבַּע מִינִין כְּפוּלִין, אֶלָּא עַל כָּרְחֲךָ דְּסוֹבֵר דְּכֵיוָן דִּמִּין הַהוּא הוּא מַהֲמִינִין הַכְּשֵׁרִים לָצֵאת בָּזֶה יְדֵי הַמִּצְוָה, אֵית בָּזֶה מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף, אִם כֵּן הָכִי נָמֵי בְּעִנְיָנֵנוּ. **וְאִם כֵּן יֵרָאֶה דְּמַה שֶּׁכָּתַב בְּמֻגָּן אַבְרָהָם פָּרָשָׁה אַחֶרֶת הוּא בְּדִוְקָא,** וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הַפְּרִי מְגַדִּים עַל זֶה, עַיִן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֵׁישֵׁב זֶה. אָמְנָם דִּבְרֵי מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל גַּם כֵּן קָשֶׁה מְאֹד לְהֶלְמָם, דְּלִדְיֵדְיהּ דְּפָרָשָׁה אַחַת מֵהָאַרְבָּעָה בָּתִּים עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף, יִקָּשֶׁה, מַאי שְׁנָא תְּפִלִּין אַלּוּ הַפְּסוּלִין מִפָּרָשָׁה אַחַת שֶׁבְּבֵית חֲמִישׁ שֶׁבָּהֶם גַּם כֵּן כָּתוּב שְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת דִּכְשֵׁרִים לְכוּלֵּי עָלְמָא. וְאֶפְשָׁר מְשׁוּם דַּיֵּשׁ לְחַלֵּק, דְּעַל הַקְּצִיצָה הַזּוֹ מָנַח כְּבָר שָׁם פְּסוּל דְּהַחְלֵף פָּרָשִׁיּוֹתֶיהָ בְּתוֹכָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שָׁם דְּלֹא נִגְמַר עֲדַיִן הַפָּרָשִׁיּוֹת שָׁלֵהּ, עַד כָּאן). וְעַיִן שָׁם בְּמִשְׁנָה וּבְגְּמָרָא דְּמוֹכִיחַ דְּאַף אִם מְכַוֵּן לְהוֹסִיף עַל הַתּוֹרָה בָּזֶה, אַף עַל פִּי כֵן לֹא עָבַר עַל בַּל תּוֹסִיף, וְאִם כֵּן לְכְאוֹרָה קָשֶׁה לָמָּה הִצְרִיךְ הַשּׁוּר עֲרוּךְ שֶׁיְּכַוֵּן בַּהֲנָחָתָם שֶׁיִּהְיוּ הַתְּפִלִּין הַשְּׁנַיִים כְּרִצּוּעָה בְּעָלְמָא, בְּלֹאו הָכִי כֵּיוָן שֶׁתְּפִלִּין פְּסוּלִים הֵם לֹא שַׁיְיךְ בָּזֶה בַּל תּוֹסִיף (אַחַר זֶה מָצָאתִי בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהִקְשָׁה קְשִׁיָא זוֹ). וְהִנֵּרְאֶה לִי בָּזֶה דְּעָצָה זוֹ אֵינָהּ כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה לֹא יִהְיֶה עֲלֵיהֶן הֶלְאוֹ דְּבַל תּוֹסִיף, רַק דַּהֲלֹא יָדוּעַ שֶׁהָרֹא"שׁ (ר"ה פ"ג סי' יא) סוֹבֵר דְּמִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיא הַטּוּר בְּשִׁמּוֹ בְּסִימָן ס', וְהָכָא הַצָּרִיךְ הַשּׁוּר בְּשִׁמּוֹ שֶׁיְּכַוֵּן שֶׁיִּהְיוּ הַתְּפִלִּין כְּבַת אַחַת, וּכְמוֹ שֶׁפָּרַשׁ הַמֻּגָּן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ד', וְאִם כֵּן אֵיךְ יַעֲשֶׂה בְּהַכַּוָּנָה הַצְּרִיכָה לְהַמְּצָוָה, אִם לֹא יְכַוֵּן כְּלָל בְּוַדַּאי לֹא יָצָא יְדֵי הַמִּצְוָה, וְאִם יְכַוֵּן סְתָמָא בְּהַהִדּוּק הַזֶּה שֶׁהוּא רוֹצֶה בָּזֶה לְקַיֵּם מִצְוַת תְּפִלִּין, גַּם כֵּן לֹא יָצָא בָּזֶה לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים כֵּיוָן שֶׁאֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ תְּפִלִּין כְּלָל [וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְמְקֻדָּשׁ שְׁתֵּי נָשִׁים כְּאַחַת וְהָיְתָה אַחַת שִׁפְחָה אוֹ נָכְרִית שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְקִדּוּשִׁין, דְּהָרַמְבַּ"ם (אישות פ"ט ה"ב) וּבַעַל הַלְּכוֹת סוֹבְרִין דְּאַף הָרְאוּיָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, עַיִן בְּאֶבֶן הָעֶזֶר מ"א בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש היו) וּבְשֶׁלְחָן עָרוּךְ סָעִיף ד' וּבְחֶלְקַת מְחוֹקֵק שָׁם סָעִיף קָטָן ד' וְה', וְגַם הָרֹא"שׁ (קידושין פרק ב סי' כב) מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, כַּמְבֹאָר בְּבֵית יוֹסֵף שָׁם (ד"ה ומ"ש רבינו), וְגַם הָכָא הַלֹּא בְּיָרֵא שָׁמַיִם קָאַיְירִינַן דְּרוֹצֶה לְצֵאת יְדֵי כָּל הַדֵּעוֹת]. וְאִם יְרָצֶה לְבָרֵר לְזוּג אֶחָד וְיֹאמַר שֶׁבָּאֵלּוּ רוֹצֶה לְקַיֵּם וּבְאֵלּוּ אֵינוֹ רוֹצֶה, אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה הַכְּשֵׁרִים שֶׁיְּבָרֵר לְקַיֵּם בָּהֶם דְּהוּא בְּבַל תּוֹסִיף מִדְּאוֹרַיְיתָא, וּלְטַ"ז (סק"ב) וּלְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"ב) עַל כָּל פָּנִים מִדְּרַבָּנָן:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ג) **וּלְרַבֵּנוּ תָּם.** כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, דְּגַם רַבֵּנוּ תָּם (ד) מוֹדֶה דְּבָעִינַן כְּתִיבָתָן כַּסֵּדֶר שֶׁהֵם כְּתוּבִין בַּתּוֹרָה, שֶׁהוּא 'קַדֵּשׁ' 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ' 'שְׁמַע' 'וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ'. וְעַל כֵּן הָרוֹצֶה לִכְתֹּב תְּפִלִּין לְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם, יִכְתֹּב בְּשֶׁל יָד שֶׁהֵם בְּקֶלֶף אֶחָד 'קַדֵּשׁ' 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ', וְיַנִּיחַ חֵלֶק 'וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ', וְיִכְתֹּב 'שְׁמַע', וְאַחַר כָּךְ יִכְתֹּב 'וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ'. וּבְשֶׁל רֹאשׁ יִכְתְּבֵם בְּאַרְבַּע קְלָפִים כְּסֵדֶר מַמָּשׁ וְיִסְדְּרֵם בַּבָּתִּים, 'קַדֵּשׁ' 'וְהָיָה כִּי' 'וְהָיָה אִם' 'שְׁמַע'. וּלְעִנְיַן דִּינֵי פְּתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת בְּהַתְּפִלִּין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג לְדִעְתּוֹ, כְּבָר בֵּאַרְנוּ לְעֵיל בְּעָזְרַת ה' בְּסִימָן ל"ב (ס"ק קסא) עַיִן שָׁם:

(ד) **כְּרַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם.** וְכָתַב בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו בשם) **וְשָׁאָר אַחֲרוֹנִים דְּכֵן עִקָּר, וְכֵן הִסְכִּים הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ:** ב (ה) **וְיָנִיחַ וְכוּ'.** וְהִנּוֹהֵג (ה) כֵּן לְהָנִיחַ שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין, יָנִיחַ שֶׁל רַשִׁ"י לְמַטָּה לְצַד הַפָּנִים וְשֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לְמַעְלָה. וְכֵן כָּתַב הָאֲרֶ"י זְכוּתוֹ לִבְרָכָה, שֶׁיְּכַוֵּן תְּחִלָּה שֶׁל רַשִׁ"י וְיַעֲמִידֵם לְצַד הַכָּתֵף, וְאַחֲרֵיהֶם שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לְצַד הַיָּד, וּשְׁנֵיהֶם עַל הַקִּבְרָת, וְיָנִיחַ בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל רַשִׁ"י לְמַטָּה וְשֶׁל רַבֵּנוּ תָּם יוֹתֵר לְמַעְלָה, וּשְׁנֵיהֶם בְּמָקוֹם הָרָאוּי לְתְפִלִּין, וְהָרְצוּעוֹת דְּרַבֵּנוּ תָּם יִהְיוּ תַּחַת רְצוּעוֹת דְּרַשִׁ"י, שֶׁלֹּא יִתְגַּלּוּ רַק רְצוּעוֹת דְּרַשִׁ"י, וּתְפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם יִהְיוּ קְטַנִּים מִתְּפִלִּין דְּרַשִׁ"י, עַיִן סֵפֶר הַכַּוָּנוֹת (פרי עץ חיים) תְּפִלִּין פֶּרֶק י' [וּפֶרֶק] י"ב. מִי שֶׁמְּנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד שֶׁל דַּעַת רַבֵּנוּ תָּם וּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ כְּדַעַת רַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם, אִם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ, פֶּסַק שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א' סִימָן ס"ז בְּשֵׁם בִּשְׂמֵי רֹאשׁ וְעַיִן שָׁם בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סק"א) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַמַ"ע (סר קו) וּמֵה שֶׁכָּתַב עַל זֶה, עַיִן שָׁם. וּמֵה שֶׁכָּתַב (באר היטב כאן) בְּשֵׁם הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב שֶׁאִם שֶׁל רֹאשׁ נִכְתַּב עַל פִּי דַּעַת רַשִׁ"י יֵשׁ לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ תְּחִלָּה, עַיִן שָׁם שֶׁמְּבֹאָר שֶׁיְּבָרֵךְ שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת עַל שֶׁל רֹאשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּהַגָּ"ה סוֹף סִימָן כ"ו וְשֶׁל יָד דְּרַבֵּנוּ תָּם יָנִיחַ בְּלֹא בְּרָכָה, וְאִם שֶׁל יָד הוּא לְדַעַת רַשִׁ"י, מְבָרֵךְ עָלָיו לְהָנִיחַ לְבַד וְעַל שֶׁל רֹאשׁ שֶׁהוּא שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לֹא יְבָרֵךְ כְּלָל:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

אַבְרָהָם (סק"א): (ד) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו ומיהו) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): ב (ס) בַּאֵר הַיטֵב (סק"ג): (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): (ז) עַיִן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ויכוון): (ם) בְּכֶ"ח (סק"ג) מַשְׁמַע דְּהוּא בְּבַל תּוֹסִיף מִדְּאוֹרַיְיתָא, וּלְטַ"ז (סק"ב) וּלְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"ב) עַל כָּל פָּנִים מִדְּרַבָּנָן:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לד

כְּרְצוּעוֹת (ד) (ח) * בְּעַלְמָא, כִּי מָקוֹם יֵשׁ בָּרֹאשׁ לְהָנִיחַ שְׁתֵּי תְּפִלִּין, וְכֵן בַּזְּרוֹעַ. [ד]וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְכַוֵּן (ה) הַמָּקוֹם וּלְהָנִיחַ (ט) שְׁנֵיהֶם יַחַד, (י) יָנִיחַ (יא) בְּדִבְרֵי הָאֶחָד (יב) שֶׁל יָד וְשֶׁל רֹאשׁ [וְיסַלְּקֵם מִיָּד], וְיָנִיחַ הָאֲחֵרִים עַל סְמַךְ בְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה. [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם] (יג) [ה]לֹא יוּכַל לְהָנִיחַ בְּבַת אַחַת, יָנִיחַ שֶׁל רַשִּׁ"י

ד שם בְּסִמַּ"ג וְהַתְּרוּמָה. ה בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומצאתי) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת אַשְׁכְּנַזִים (תשובות מהרי"ל סי' קלו), וְכַאֲשֶׁר הִנַּחְתִּי בְּפִנִּים כֵּן הוּא בְּבֵית יוֹסֵף וּסְמַ"ג.

בְּאֵר הֵיטֵב

שְׁנִכְתְּבָה עַל פִּי מְנָהֲגֵנוּ כְּדַעַת רַשִּׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם. וְאִם שֶׁל רֹאשׁ נִכְתְּבָה עַל פִּי דַּעַת רַשִּׁ"י, יֵשׁ לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ תְּחִלָּה, וּכְשֶׁחוֹלֵץ חוֹלֵץ שֶׁל יָד תְּחִלָּה, עַיֵּן שָׁם:

(ד) **בְּעַלְמָא.** שֶׁהָרֵי מִמָּה נַפְשָׁךְ אֶחָד מֵהֶם פָּסוּל, אֲבָל אִם הֵנִיחַ שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין כְּשֵׁרִים, עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג). וְעַיֵּן ט"ז (סק"ב). שֶׁהָאֲרִיךְ, וְהַיְד אַהֲרֹן (הגה"ט) הֶקְשָׁה עָלָיו:

(ה) **הַמָּקוֹם וכו' וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם לֹא יוּכַל וכו'.** צָרִיךְ עִיּוּן, דְּהֵיכִי מְצַיְּרָתָא, וְעוֹד דָּגִם בְּרֵישָׁא דְּרֵישָׁא שֶׁיּוֹדֵעַ לְכַוֵּן הַמָּקוֹם, אֵינוֹ מְבָרֵךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִדְּרַבָּנָן: (ח) **בְּעַלְמָא.** שֶׁהָרֵי מִמָּה נַפְשָׁךְ אֶחָד מֵהֶם פָּסוּל, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף קָטָן א'. וְדַוְקָא (ט) בָּזֶה אֵינוֹ עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף, שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה שְׁתַּיִם לְמַעֲלָה מֵהָא, א' שֶׁאֶחָד מֵהֶם הוּא פָּסוּל, ב' שֶׁכָּל אֶחָד עוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֲבָל אִם הֵנִיחַ שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין כְּשֵׁרִים, אוֹ שֶׁהִתְפִּלִּין שֶׁל רֹאשׁ עֲשָׂה שֶׁל חֲמִשָּׁה בָּתִּים, בֵּין (י) שֶׁעֲשָׂהוּ מִתְּחִלָּה שֶׁל חֲמִשָּׁה אוֹ שֶׁעֲשָׂהוּ (יא) שֶׁל אַרְבָּעָה וְחִבֵּר לוֹ אַחַר כָּךְ עוֹד בַּיִת אֶחָד, עָבַר בָּזֶה עַל הַלָּאו דְּבַל תּוֹסִיף. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א שֶׁמְּשַׁמֵּעַ מִדְּבָרָיו, דַּאֲפִלּוּ אִם הַבַּיִת הַחֲמִישִׁי לֹא חִבֵּר אוֹתוֹ לְגַמְרֵי עִם הָאַרְבָּעָה בָּתִּים רַק בְּקִשְׁיָרָה בָּעַלְמָא, אֲפִלּוּ הָכִי פָּסַל לְהִתְפִּלִּין עַל יְדֵי זֶה, וּמְמֵילָא עָבַר הַלָּאו דְּבַל תּוֹסִיף: (ט) **שְׁנֵיהֶם יַחַד.** כְּשֶׁיְּהַדֵּשׁ שְׁנֵיהֶם (יט) בְּבַת אַחַת לֹא יוּכַל לְכַוֵּן הַמָּקוֹם שֶׁיִּהְיֶה אֶחָד מֻנָּח עַל מְקוֹמוֹ כַּדִּין, עַל כֵּן צָרִיךְ לְקָשְׁרָם עַל כָּל פָּנִים תֵּכֶף זֶה אַחַר זֶה בְּלִי הֶפְסֵק, וְיִהְיֶה מוֹעִיל הַבְּרָכָה שֶׁבָּרַךְ מִתְּחִלָּה גַּם עַל תְּפִלִּין הַשְּׁנִיִּים, וְזֶהוּ מַה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר בְּסָמוּךְ 'וְיָנִיחַ הָאֲחֵרִים עַל סְמַךְ וכו', דְּהַיְנוּ שְׁיָנִיחַ הַזּוּג הַשֵּׁנִי אֵצֶל הַזּוּג הָרִאשׁוֹן וְכַנַּ"ל, אַךְ שֶׁלֹּא בַּהֲנָחָה אַחַת: (י) **יָנִיחַ.** כְּדִבְרֵי הָאֶחָד שֶׁל יָד וְשֶׁל רֹאשׁ, וְיָנִיחַ הָאֲחֵרִים עַל סְמַךְ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, (יג) וְאִם לֹא יוּכַל וכו'. כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר, וְלֹא גָּרְסִינַן 'וְיסַלְּקֵם מִיָּד': (יא) **כְּדִבְרֵי הָאֶחָד.** (יז) הַמְחַבֵּר סָתַם דְּבָרָיו, וּלְפִי הַבְּרָעַת (טו) הָאַחֲרוֹנִים טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּסְמֹךְ הַבְּרָכָה לְהָנָּחַת תְּפִלִּין דְּרַשִּׁ"י: (יב) **שֶׁל יָד וְשֶׁל רֹאשׁ.** לְהַמְחַבֵּר בִּבְרָכָה אַחַת, וּלְפִי מְנָהֲגֵנוּ בְּשִׁתֵּי בְּרָכוֹת, וְכַנַּ"ל בְּסִימָן כ"ה (ס"ה), וְאַחַר כָּךְ יָנִיחַ אֲצָלָם זוּג שְׁנִיָּה. וְאַף עַל פִּי (טז) שֶׁמַּפְסִיק בֵּינֵיהֶם בַּהֲנָחַת הַשֵּׁל רֹאשׁ שֶׁל הַזּוּג הָרִאשׁוֹן, וְגַם בְּהַבְּרָכָה שֶׁמְּבָרֵךְ עָלֶיהָ לְפִי מְנָהֲגֵנוּ, אֲפִלּוּ הָכִי שַׁפִּיר דָּמֵי, דְּהַשְּׁנֵי בְּרָכוֹת עַל תַּרְוַיְיהוּ קָאֵי, אֲבָל לֹא יוּכַל לְהָנִיחַ מִתְּחִלָּה הַשְּׁתַּיִם שֶׁל יָד מִשְּׁתֵּי הַזּוּגוֹת וְאַחַר כָּךְ הַשְּׁתַּיִם שֶׁל רֹאשׁ, דְּנִמְצָא בֵּין הַשֵּׁל יָד לְהַשֵּׁל רֹאשׁ בַּהֲנָחַת הַשְּׁנַיִם: (יג) **לֹא יוּכַל.** פָּרוּשׁ, אֲפִלּוּ בָּזֶה אַחַר זֶה לֹא יוּכַל לְהָנִיחַ בְּבַת אַחַת, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַכָּה וְאֵין לוֹ מָקוֹם לִשְׁתֵּיהֶן, אוֹ שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי הַבְּרִיּוֹת הַמַּלְעִיגִין עָלָיו, יָנִיחַ שֶׁל רַשִּׁ"י וְיִבָּרֵךְ עֲלֵיהֶם וכו', דְּהֵם (יח) הָעִקָּר לְדִינָא, וְשֶׁל רַבֵּנוּ תָּם יָנִיחַ אַחַר הַתְּפִלָּה כְּדֵי לָצֵאת לִדְבָרֵי הַכֹּל.

בָּאוּר הַלָּכָה

הַמְצָוָה, לְכָךְ קָאָמַר שֶׁיְּכַוֵּן סְתָם בְּאוֹתָם שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים כְּתִקּוּנָם וכו', וַהֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁאוֹמַר שָׁם הָרְאוּיָה תִּתְקַדֵּשׁ לִי, עַיֵּן שָׁם. וְהַמְעַיֵּן בִּלְשׁוֹן הַטּוּר יִרְאֶה מִדְּכָתַב בְּדִבְרֵינוּ, דְּמַה שֶּׁכָּתַב אַחַר כָּךְ 'וְאֵין בָּזֶה מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף', מִלְּתָא אַחֲרִיתָא הִיא, דְּאִי לָאו הָכִי מַה שְּׁמְּסַיֵּם אַחַר כָּךְ דְּלֹא מִיקְּרֵי בַּל תּוֹסִיף דְּבַר יָתֵר הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים, וּמַה שֶּׁכָּתַב אַחַר כָּךְ 'וְהַשְּׁאָר הֵם כִּרְצוּעוֹת בָּעַלְמָא', פָּרוּשׁ דְּאִי לָאו הָכִי הָיָה הֶפְסֵק בֵּין הֲנָחָה שֶׁל יָד לְשֶׁל רֹאשׁ מֵהַזּוּג הַכָּשֵׁר, וְהָרֹאשׁ (סי' ה) בְּעַצְמוֹ כָּתַב כֵּן, וְכֵן מָצָאתִי בְּעִזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נ"י ט"ז ח"ד) בְּהֶדְיָא. וּבְחַיֵּי אָדָם כְּלָל ס"ח דִּין כ"ג לְכָאוֹרָה מֻשְׁמָע דְּכִשְׁמֵנִיחַ תְּפִלִּין דְּרַשִּׁ"י וְרַבֵּנוּ תָּם בְּבַת אַחַת, מְכָרָח הוּא לְכַוֵּן מַחֲמַת סְפֵיקָא, דְּאִי לָאו הָכִי יַעֲבֹר עַל בַּל תּוֹסִיף, אַךְ מִדִּבְרֵי הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל מֻשְׁמָע כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, דְּרַק מִדְּרַבָּנָן מִפְּנֵי שְׁנִרְאֶה כְּמוֹסִיף, וְגַם מִדִּבְרֵי הַגְּרַ"א כְּפִי מַה שֶּׁמְּשַׁמֵּעַ מִבֵּאוּרוֹ דְּמִסְכִּים לְהַשִּׁיטוֹת דְּמִדְּרָשִׁי דְּמָה שֶׁאָמְרוּ בְּסַנְהֶדְרִין הָאי לְחוּדֵיהּ וכו' הֵיינוּ שֶׁלֹּא לַעֲבֹר גַּם כֵּן עַל בַּל תּוֹסִיף, וְשָׁם הָלַא אֵיירֵי אֲפִלּוּ בְּמִתְבַּוֵּן לְהוֹסִיף עַל הַמְצָוָה, וְכַנַּ"ל מֵהַמִּשְׁנָה. וּבָאֲמֶת כָּל דִּבְרֵיהֶם שָׁם צָרִיךְ עִיּוּן, בְּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם לְבָסוֹף דְּאִם נוֹטֵל הַלּוּלָב כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם וְיֹאמַר דִּמְן הַתּוֹרָה בָּאָה הַקַּבָּלָה עַל זֶה דְּעוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף, דִּבְדִבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה כ"ח עַמּוּד ב' (ד"ה ומנא) מוּכָח לְהֶדְיָא דַּאֲפִלּוּ אִם יְכַוֵּן לְקַיֵּם בָּזֶה בְּכָל פַּעַם הַמִּצְוָה עֲשֵׂה דִּלוּלָב גַּם כֵּן אֵין עוֹבֵר, וְכֵן בְּאֵר הַחֵטֵב (מצוה תנד) גַּם כֵּן בְּהֶדְיָא. וְאָפְשָׁר דִּדְעַת הַחַיֵּי אָדָם בְּכָל זֶה לְחַלֵּק בֵּין אִם מְכַוֵּן בְּסִתְמָא לְקַיֵּם הַמִּצְוָה עֲשֵׂה בְּכָל פַּעַם וּבֵין אִם יֹאמַר שֶׁבָּאָה כֵּן הַקַּבָּלָה עַל זֶה, וְדוֹחֵק, דְּהַמְכַוֵּן לְקַיֵּם מִצְוָה עֲשֵׂה מָכְרָח הוּא לוֹמַר כֵּן גַּם כֵּן, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַד עוֹד, דְּלְאִידָךְ פּוֹסְקִים דְּסִבְרֵי דְּלֹא אָמְרִינַן כְּלָל הַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי לְעִנְיַן בַּל תּוֹסִיף, עַיֵּן בְּתוֹסָפוֹת סָכָּה ל"א (ע"ב ד"ה הואיל), אֲתֵי שַׁפִּיר מַה שֶּׁכָּתַב הַשּׁוּר עֲרוּךְ 'וְיכַוֵּן בְּהַנָּחָתָם' וכו' כִּפְשׁוּטוֹ, דְּאִי לָאו הָכִי עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף. וְעַד עוֹד, דְּמִמַּה שֶּׁיָּצָא לָנוּ הַמְחַבֵּר שֶׁנַּעֲשָׂה דּוֹקָא שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין אִם נִרְצָה לָצֵאת אֲלִיבָּא דְּכוּלֵּי עָלְמָא, מֻשְׁמָע דְּאַסּוּר לְתֵּן 'שְׁמַע' וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ בְּבֵית שְׁלִישִׁי וְכֵן בְּבֵית הָרְבִיעִי לָצֵאת בָּזֶה מִמַּה נַּפְשָׁךְ [וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה כ"ח עַמּוּד ב' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וּמְנָא (תַּיְמָרָא)], **מְשׁוּם אִסּוּר בַּל תּוֹסִיף, וּפוֹסֵל עַל יְדֵי זֶה אֶת הַתְּפִלִּין לְגַמְרֵי. וַאֲפִלּוּ אִם יֹאמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָצֵאת רַק בְּהַפָּרְשִׁיוֹת שֶׁהֵם עַל פִּי דִּין וְהַשְּׁאָר יִהְיוּ כְּקֻלָּף בָּעַלְמָא, גַּם כֵּן לֹא מְהָנֵי,** וְלֹא דָּמֵי לְמָה שֶׁהִתִּיר פֹּה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּשֵׁנִי זוּגֵי תְּפִלִּין, דְּכָל חַד וְחַד לְחוּדֵיהּ קָאֵי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּסָעִיף קָטָן ח', וְעַיֵּן בְּסִימָן

* **בְּעַלְמָא. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"ח) **שֶׁאִם הֵנִיחַ שְׁתֵּי זוּגוֹת וכו',** הוּא מִלְּחֹם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות ה"ק אות יט) וּבְיוֹ"ח (ס"ג) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וּבְאוּר הַגְּרַ"א, דְּלֹא כְּהַשַּׁ"ז (סק"ב). וּבְסֵפֶר תּוֹסָפוֹת יְרוּשָׁלַיִם (ד"ה בט"ז) מֵבִיא רְאָיָה לְהַשַּׁ"ז מִירוּשַׁלְמִי דְּהַמּוֹצֵא תְּפִלִּין (עירובין פ"י ה"א), אֲמָנָם מָצָאתִי בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי' ריג) שֶׁמֵּבִיא לְהֵירוּשַׁלְמִי הַזֶּה וּפָרַשׁ בּוֹ פָּרוּשׁ אַחֵר [וְהַגְּרַ"א הֶעְתִּיקוֹ בְּבֵאוּרוֹ בְּסִימָן כ"ז סָעִיף ט'], וּמוּכָח שָׁם דְּסִבְרִיא לֵיהּ לְהָפוֹךְ. **וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה** (סק"ה) **שֶׁהוֹכִיחַ מֵהַגְּמָרָא דְּעֵרוּבִין** (צה:) **דַּאֲפִלּוּ אִם מְכַוֵּן שֶׁלֹּא לָצֵאת רַק בְּאֶחָד, אַף עַל פִּי כֵן עָבַר בָּזֶה עַל בַּל תּוֹסִיף, וְהִשִּׁיג בָּזֶה עַל הַב"ח.** אֲמָנָם לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן **תרנ"א** (ס"ק כז) **דִּלְדִידָן דְּקַיְימָא לַן מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה אֲפִלּוּ בִּזְמַנּוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר אֶלָּא כְּשֶׁמְּכַוֵּן לְאוֹסְפֵי, נִיחָא בָּזֶה דִּבְרֵי הַב"ח,** דַּהֲלֹא הוּא קַאֵי לְהָרֹאשׁ"ש, וְהָרֹאשׁ"ש (ר"ה פ"ג סי' יא) סוֹבֵר דְּמִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשּׁוּר בְּסִימָן ס'. אַךְ הָאֵלִיָּה רַבָּה לְשִׁיטָתוֹ אָזַיל דְּהִשִּׁיג שָׁם (ס"ק לח) בָּזֶה עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם מִדִּבְרֵי הָרֹאשׁ"ש (סוכה פ"ג סי' כד) גּוּפָא. **אֲמָנָם מַה שֶּׁמֻּשְׁמָע מִדִּבְרֵי הַב"ח** (שם) **דַּאֲפִלּוּ בַּחֲמִשָּׁה בָּתִּים אֵינוֹ עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף רַק בְּמְכַוֵּן לְקַיֵּם מִצְוַת תְּפִלִּין בַּחֲמִשָּׁה בָּתִּים, וּמֻשְׁמָע דְּאִם יְכַוֵּן שֶׁהַבַּיִת הַחֲמִישִׁי לֹא יִהְיֶה רַק קִרְצוּעָה בָּעַלְמָא, דְּאֵינוֹ עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף, לֹא הִסְכִּימוּ הָרַבֵּה עִמּוֹ בָּזֶה,** עַיֵּן בְּסֵפֶר דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָעֲמִיס זֶה בְּכַוָּנוֹת הַגְּרַ"א דְּלִהַב"ח אֵינוֹ מִתְיַשֵּׁב לְשׁוֹן הַטּוּר (וּכְאֶמֶת נוֹכַל לֵאמֹר כַּוָּנַת הַגְּרַ"א בְּקִשְׁיוֹת, דְּקָשֶׁה לֵיהּ קְשִׁיַּת הַב"ח הָא גַּם בִּשְׁנֵי זוּגוֹת אִית בַּל תּוֹסִיף, אֲבָל לְפִי זֶה נִיחָא דְּהַכָּאן בָּמֶה שֶׁכָּתַב דְּלֹא מִיקְּרֵי בַּל תּוֹסִיף הֵיינוּ כְּשֶׁקּוֹבֵעַ הַפָּסוּל אֵצֶל הַכָּשֵׁר, וְדוֹק). גַּם לְפִי דִּבְרֵי הַב"ח יֵשׁ קְשָׁה, לָמָּה לֹא יַעֲצֹה שֶׁיִּתֵּן שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת בְּכָל אֶחָד וְיִתְּנֵם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּתוֹכָהּ, אַחֲרֵי דְּהוּא מַקֵּל אֲפִלּוּ בְּבֵיצַת שֶׁל חֲמִשָּׁה בָּתִּים דְּהוּא כְּמוֹ חֲמִשָּׁה בָּתִּים בְּמָה דְּאִיתָא בְּשִׁיטוֹת [וְאֶפְשָׁר מְשׁוּם דְּיֵשׁ הֶפְסֵק בֵּין הַפָּרָשִׁיוֹת וְהַבָּתִּים, וְעַיֵּן בְּמֶרְדְּכִי רֵישׁ הִלְכוֹת תְּפִלִּין], וְאֶפְשָׁר דְּבָאֲמֶת גַּם הַב"ח יוֹדֶה דְּלֹא מְהָנֵי בְּכָל גַּוְנֵי אַף בְּתִנְאֵי, דְּכָל זֶה לְעִנְיַן פָּסוּל בְּעָלְמָא, אֲבָל לְעִנְיַן **בַּל תּוֹסִיף, דְּעַד עוֹד, דְּפָשׁוּט בְּהַפּוֹסְקִים דַּאֲפִלּוּ אִם לֹא קָבַע בְּהַבַּיִת הַחֲמִישִׁי הַהוּא שׁוּם פָּרָשָׁה, אֲפִלּוּ הָכִי פָּסוּל, מִשּׁוּם** דְּאָמַר שָׁם בַּגְּמָרָא, **דְּהַבַּיִת הַחִיצוֹן אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הָאֲוִיר פָּסוּל.** וְעַד עוֹד, דְּפָשׁוּט בְּהַפּוֹסְקִים דַּאֲפִלּוּ אִם לֹא קָבַע בְּהַבַּיִת הַחֲמִישִׁי הַהוּא שׁוּם פָּרָשָׁה, אֲפִלּוּ הָכִי פָּסוּל, מִשּׁוּם דְּאָמַר שָׁם בַּגְּמָרָא, **דְּהַבַּיִת הַחִיצוֹן אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הָאֲוִיר פָּסוּל.** וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (שם) בְּשֵׁם הַגְּרַ"א דְּאַף עַל יְדֵי הַקְּשִׁירָה בָּעַלְמָא מִיפְסַל, עַיֵּן בְּסֵפֶר דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר מַה שֶּׁכָּתַב עַל זֶה, אֲמָנָם מַה שֶּׁכָּתַב בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ אַבָל אִם הוּא קָשׁוּר וכו', לֹא נְהִירִין דִּבְרֵי הַדַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר כְּלָל בָּזֶה, דְּמִה מְצָנָה שֶׁיָּךְ בְּקִשְׁיָרַת הַבַּיִת הַחֲמִישִׁי, וְגַם מוּכָח בִּדְבָרֵי הַגְּרַ"א בְּסִימָן תרנ"א סָעִיף י"ד דְּלְרַבָּנָן (סוכה לא.) דְּאֵין צָרִיךְ אֶגֶד מִדִּינָא אֵינוֹ עוֹבֵר בְּכָל בַּל תּוֹסִיף. וְלַעֲנִיּוּת דִּעְתִּי כַּוָּנַת הַגְּרַ"א בְּשִׁיטוֹת, דְּכוֹתֵב שָׁם לְרַבִּי יְהוּדָה דְּכֵינָן דְּצָרִיךְ אֶגֶד הָאַרְבַּע מִינִים מִמֵּילָא מוֹעִיל הָאֶגֶד שֶׁיַּעֲבֹר עַל יְדוֹ גּוּפָא הַלָּאו דְּבַל תּוֹסִיף, הֵכִי נַמִּי כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי קְשִׁירַת הַבַּיִת הַחֲמִישִׁי מִיפְסַל הָאַרְבָּעָה בָּתִּים מְשׁוּם בַּיִת הַחִיצוֹן שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הָאֲוִיר, מִמֵּילָא עָבַר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וּבְאוּר הַגְּרַ"א: (יז) סַנְהֶדְרִין פ"ט עַמּוּד א', עַיֵּן שָׁם: (יח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): (יט) פְּרִי מְגַדִּים לְגַרְסַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם): (כ) וּבִקְרִי מְגַדִּים בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ו': (מ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) וּפְרִי מְגַדִּים: (מ) יַד אֶפְרַיִם: (מ) בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומצאתי) וְהַגְּרַ"א וּפְרִי מְגַדִּים (א"א סק"ז):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לד

ו שם. ז טור בְּשֵׁם אֲבִיו (הרא"ש סי' ה) וְרַבּוֹ רַבִּי מֵאִיר וְאַרְחוֹת חַיִּים בְּשֵׁם הָרַ"י מִקִּרְזִ'בִּיל.

וְיִבָרֵךְ עֲלֵיהֶם וְיִהְיוּ עָלָיו בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, (יד) וְאַחַר הַתְּפִלָּה * יָנִיחַ שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם בְּלֹא בְּרָכָה וְיִקְרָא בָּהֶם (טו) 'שְׁמַע' 'וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ': ג [1]לֹא יַעֲשֶׂה (טז) כֵּן [2]אֶלָּא מִי שֶׁמְּחַזֵּק וּמְפָרְסָם (ו) [ן] (יז) בַּחֲסִידוּת: ד (יח) * [1]לֹא יָנִיחַ * שְׁתֵּי הַזּוֹגוֹת (ז) [ז] (יט) בְּכִיס אֶחָד, שֶׁהָאֶחָד מֵהֶם (כ) * הוּא חל וְאָסוּר לְהַנִּיחוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ן] **בַּחֲסִידוּת.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וּבְכָרְכִי יוֹסֵף (סק"א) כָּתַב שֶׁבְּמָקוֹמוֹתֵינוּ רֹב תּוֹסְפֵי הַתּוֹרָה וּמִקְצָת בַּעֲלֵי בָּתִּים מְנִיחִים תְּרֵבֵנוּ תָּם גַּם כֵּן וְלֹא מַחֲזִי כְּיוּהֲרָא, אֲבָל שֶׁל שְׁמוֹשָׁא רַבָּא אֵין לְהַנִּיחַ רַק בְּמַחֲזִיק בְּחַסִידוּת, וְעַיִן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) שֵׁישׁ מִי שֶׁכָּתַב דְּבִכְשֵׁי הַתִּירוּם. וְאָמְנָם מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל בִּשְׁעָרֵי קְדֻשָּׁה (ח"א שער ד) כָּתַב בִּכְלַל הַמִּצְוֹות לַעֲשׂוֹת תְּפִלִּין מִשְּׁמוֹשָׁא רַבָּא, וּמִכָּל מָקוֹם כָּתְבוּ (מחזיק ברכה סק"ח) בְּשֵׁם הָרַמ"ז (בהגהת ספר הכוונות) שֶׁאֵין לְהַנִּיחַ רַק בְּמִמְּנָה, וְכֵן נָהֲגוּ הָרַמ"ז לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין אֵלּוּ שֶׁל אֲצְבָּעָם כּוּ' וּבְצֵת קְרִיאַת שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, כֵּן כָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב רַבֵּנוּ יְשַׁעְיָה בָּאסָאן בְּתְשׁוּבוֹתָיו הַנִּקְרָאִים לְחֶמִי תּוֹדָה (שאלה כז), עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"י) בְּשֵׁם מַכְתָּם לְדָוִד סִימָן ד' דְּאִם אֵין לוֹ שֶׁל רַ"ת רַק שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם, יַלְבִּישֶׁם גַּם שַׁחֲרִית בְּלֹא בְּרָכָה, וּבְמִמְּנָה אַף עַל פִּי שֵׁישׁ לוֹ שֶׁל רַ"ת לֹא יָנִיחַ אֶלָּא שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת וְלֹא יְבָרֵךְ. וְכָתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סי' כה ס"ק טז) בְּשֵׁם אוֹר צַדִּיקִים (סי' כה ס"ח), קַבָּלָתִי מִמּוֹרֵי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כִּי בְּכָר נִתְנַעֲצוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן כָּתַב בְּסוֹף שׁוֹמֵר אֱמוּנִים בְּתְשׁוּבָה סִימָן ד'. וּמִזֶּה מְבֹאָר שֶׁל תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם קָאֲמַר שֶׁגַּם כֵּן אֵין לְהַנִּיחָם בְּמִמְּנָה וְעַיִן לְקַמָּן סִימָן לז"ז (בבאר היטב ובשערי תשובה סק"ג). וְכָתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (כאן סק"ג) מִי שֶׁנּוֹהֵג לִלְבֹּשׁ תְּפִלִּין בְּמִמְּנָה וְהוֹשִׁיט יָדוֹ אֶל הַכִּיס וְנִזְדַּמְּנוּ לוֹ תְּפִלִּין דְּרַ"ת, לְפִי מָה שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סִימָן כ"ה (סק"ג) יְכוֹל לְהַחֲזִירָן לְכִיס וְלִלְבֹּשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם בְּמִמְּנָהוּ, וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת (סי' לב סק"ב) דְּהָכָא אֵין כַּוָּנָתוֹ לְהָסִיר מִצְוָה אֶלָּא לְהַנִּיחָן בְּמָקוֹם הָרָאוּי לָהֶן. וְעַיִן לְקַמָּן סִימָן ל"ג בְּהַגָּהָה. וְעַיִן בְּבֵאוּר הַלָּכָה סִימָן ל"ד בְּהַגָּהָה.

ד [ז] **בְּכִיס אֶחָד.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ט) כָּתַב בְּשֵׁם זֶרַע אֶמֶת (סי' ח) וְלִשְׁנוֹ. וְכֵן נִתְנַצֵּץ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן מִשְׁתַּבֵּשׁ בִּבְנֵי הַבְּרִיוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה). וְעַיִן דְּרָכֵי נֹעַם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ב' וּבְכַפָּר (בְּנֵי חַיָּא) [בְּנֵי חַיִּי] (הגה"ט אות א): ג (ו) **בַּחֲסִידוּת.** נִשְׁאַלְתִּי עַל אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם לְאַחַר הַתְּפִלָּה בְּפַרְהֶסְיָא בִּפְנֵי הַקָּהָל, אִי מִחֲזֵי כְּיוּהֲרָא, פָּסַק בִּתְשׁוּבַת מַהֲרַ"ש הַלֵּוִי (כ"י הובא בית אהרן הגב"י) דְּמִחֲזֵי כְּיוּהֲרָא וְצָרִיךְ שֶׁיְּבַטֵּל מִנְהָגוֹ. וְכֵן כָּתַב בִּתְשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סִימָן מ"ד שֶׁאֲפִלּוּ אִם מְקֻצָּת עוֹשִׂין, יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם יוּהֲרָא, וְאִם מְנִיחִין בִּפְנֵי אָדָם גָּדוֹל שֶׁאֵין נוֹהֵג לְהַנִּיחַ כִּי אִם בְּקָרֶב בֵּיתוֹ, וַדַּאי מִחֲזֵי כְּיוּהֲרָא, עַיִן שָׁם: ד (ו) **בְּכִיס אֶחָד.** אָסוּר לְהַחֲלִיף הַכִּיסִים וְכָל שֶׁכֵּן הַבָּתִּים וְהָרְצוּעוֹת וְהַקְּרָשִׁיוֹת מִשֵּׁל רַ"ש לְרַבֵּנוּ תָּם, אוֹ אִפְּכָא. דְּרָכֵי נֹעַם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ב', וְכֵן כָּתַב הָרַדְבַּ"ז (ח"ו סי' ב' אלפים רפו) וְהָרַמַ"ע מִפָּנ' ל"ז.

בֵּאוּר הַלָּכָה

עַל יְדוֹ גּוּפָא הִלְאוּ דְּבֵל תּוֹסִיף, וְהָכִי מוּכָח פְּשִׁטָא דְּסָגֵיא שָׁם לְהַמְעִין בּוֹ. וּבְמֶה שֶׁפֵּרֵשׁ הַגְּרַ"א הַמַּיְמָרָא דְּרַבִּי זֵירָא (סנהדרין פט.) דְּאֵיירֵי אֲפִלּוּ בְּקִשּׁוּר וּבֵל תִּגְרַע, דְּאִי מֵאי מְאוּ מַה דְּקָאָמַר כָּל בֵּית הַחִיצוֹן שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה וְלֹא קָאָמַר כָּל בֵּית הָרְבִיעִי, אֶלָּא דַּאֲפִתֵּי חִיצוֹן הוּא:

* **יָנִיחַ שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם.** נִרְאֶה לִי דְּגַם בָּזֶה צָרִיךְ לִזָּהֵר לְכַוֵּן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה כֵּן רַק מִשּׁוּם סְפֵקָא, וְכָזֶה לְכָלֵי עַלְמָא לֹא עֲבַר עַל בַּל תּוֹסִיף וּבַל תִּגְרַע, דְּאִם יְכַוֵּן סְתָם בָּזֶה לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה דִּתְפִלִּין, הֲגַם דְּאֵין מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף דְּהַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי וְכוּ', עַל כָּל פָּנִים שְׁמָא בְּאֶמֶת הַדִּין כֵּרְשׁ"י וּתְפִלִּין אֵלּוּ פְּסוּלִים דְּהֶחְלִיף פָּרָשִׁיּוֹתֵיהֶן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא"ש (סי' ה) וְהַטּוּר, וְנִמְצָא דְּעוֹבֵר בָּזֶה עַל בַּל תִּגְרַע, דַּהֲלֹא מְבֹאָר בְּסִמָּ"ג לֹא תַּעֲשֶׂה שס"ה דְּהָעוֹשֶׂה שֵׁשׁ טוֹטָפוֹת בִּתְפִלִּין עוֹבֵר עַל בַּל תִּגְרַע, וְהָכִי נָמֵי דִּכְוָותֵיהּ, דַּהֲלֹא אֵין לוֹ רַק שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת שֶׁקָּבוּעִין בִּמְקוֹמָן. וְאֵין לְחַלֵּק דְּהָתָם עַל כָּל פָּנִים שֵׁשׁ כְּשֵׁרִין הֵן וְיֵשׁ עַל זֶה רַק שְׁתַּיִם מְגֻרָּע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּאָן עַל יְדֵי שֶׁקְּבוּעִין קְצָת פָּרָשִׁיוֹת בְּהַקְּצִיצָה שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמָן נֹאמַר דְּהַקְּצִיצָה כֻּלָּהּ מִיקְרֵי קְצִיצָה פְּסוּלָה וְאֵין עָלֶיהָ שֵׁם מְגֻרָּע, זֶה אֵינוֹ, דַּהֲלֹא שָׁם בְּוַדַּאי אֵין עַל הַקְּצִיצָה שֵׁם תְּפִלִּין כְּלָל, דַּהֲלֹא קְיָימָא לָן דְּאַרְבַּע טוֹטָפוֹת מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, וַאֲפִלּוּ הָכִי נִכְלָל זֶה בַּלָּאו דְּלֹא תִּגְרַע. וּלְהַכָּפָּ"ה אֵין לְחַלֵּק, דְּשָׁם גֶּרַע מֵעִקַּר הַתְּפִלִּין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּאָן, דְּזֶה אֵינוֹ, אֶחָד דִּיכְוִין שֶׁלֹּא הִנִּיחָהּ בִּמְקוֹמָהּ הָוֵי גַּם כֵּן כְּמוֹ שְׁחִפְּרָהּ, וְעוֹד דְּמִי גֶּרַע זֶה מִדְּמִים הַנִּפְתָּנִין בְּמָתֶן אֶחָד בִּמְקוֹם דְּצָרִיכִין מַתָּן שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, דְּאִמְרִינַן בְּצָרוּבִין דַּף ק' עַמּוּד א' וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה כ"ח (ע"ב) דְּעוֹבֵר עַל בַּל תִּגְרַע, אַף דְּקַיְּימָא לָן בְּזָבָחִים בְּפֶרֶק בֵּית שַׁמַּאי (לו:) דְּבִרְיָעֵבֵד כִּכְפִּי, עַל כָּל פָּנִים הֲלֹא גֶּרַע הִלְכָתְחִלָּה בְּמִצְוָה הַשֵּׁם [הַגָּ"ה. וְזֶה הוּא תּוֹכַחַת מְגֻלֶּה לְהָאָדָם הָרוֹצֶה לְהִתְרַשֵּׁל מִמִּצְוָה עֲשֵׂה לְפָעָמִים בְּמִצְוֹת הַשֵּׁם בְּדָבָר שֶׁהוּא רַק לְכַתְּחִלָּה], קַל וְחֹמֶר בָּזֶה דְּהוּא לְיֵיפּוּכָא אַף בְּדִיעֲבַד. וְעוֹד דַּהֲלֹא כָּתַב הָרַמְב"ם בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת שָׁלוֹ (ל"ת שי"ד) דְּלָאו זֶה הוּא בֵּין אִם מְגֻרָּע מֵהַכָּתוּב בְּתוֹרָה וּבֵין אִם הוּא מְגֻרָּע מֵהַקְּבָּל בְּעַל פֶּה, וְהָכִי נָמֵי כֵּיוָן דְּקִבְּלוּ לָנוּ בְּעַל פֶּה שֶׁפָּדַר הֲנָחָתָם הוּא כָּךְ וְהוּא מִשְׁנֶה, בְּוַדַּאי הוּא מְגֻרָּע בָּזֶה, אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָעֲטָרַת זְקֵנִים בְּשֵׁם הַמְקַבָּלִים דְּאִלּוּ וַאֲלוּ כְּשֵׁרִים הֵם, אֲבָל אָנוּ רוֹאִין שֶׁהַשּׁוּר שֶׁלְּתֵן עָרוּךְ וְכָל הַפּוֹסְקִים לֹא קִבְּלוּ דָּבָר זֶה לְהַלָּכָה, וְיָדוּעַ דְּכָל הֵיכָא שֶׁהַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עִם הַמְקַבָּלִים הַדִּין כְּהַפּוֹסְקִים, וְכֵן הוֹכִיחַ הַגָּאוֹן רַבִּי בְּרוּךְ פְּרֶנְקֶל בְּהַגָּהוֹתָיו מִן הַגְּמָרָא. וְעוֹד שַׁיָּרָא שֶׁמָּא הַמַּנִּיחַ תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם הוּא רוֹצֶה לְצֵאת יְדֵי זֶה יְפֵל בְּחֶשֶׁשׁ סְפֵקָא דְּאוֹרַיְיתָא. **עַל כֵּן הַנָּכוֹן לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, שֶׁיְּכַוֵּן בְּפֵרוּשׁ שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחָן רַק מִשּׁוּם סְפֵקָא, וַאֲפִלּוּ סְתָמָא לֹא מְהָנֵי בָּזֶה,** דְּהָא קַיְּימָא לָן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כ"ח עַמּוּד ב' לְעֻבֵּר בִּזְמַנּוֹ לֹא בָּעֵי כַּוָּנָה, וְאַף דְּשָׁם מִיירֵי הָעִנְיָן לְעִנְיַן בַּל תּוֹסִיף, פְּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיַן בַּל תִּגְרַע, וְעַיִן בְּטוּר"ז בְּסוֹף סִימָן תרנ"א (סי"ק י). וְאֵין לְאָמַר דְּכָאן מִיקְרֵי שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ מִשּׁוּם דְּכָבָר יָצָא בְּתִפְלִּין דְּרַ"ת, וְהוּא דּוֹמֶה לְלוּלָב דְּפָסַק שָׁם הַטּ"ז דְּאִינוֹ עוֹבֵר עַל בַּל תִּגְרַע אַחַר כָּךְ אִם נוֹטֵל שֵׁשׁ מִינִים אִם לֹא שֶׁיְּכַוֵּן בָּם בְּפֵרוּשׁ לְשֵׁם מִצְוָה, דְּשָׁאנִי הָתָם דִּמְדַאֲגַהּ הִיא נָפְקָא לֵיהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּתִפְלִּין דְּעָצֵם זְמַנָּן הוּא כָּל הַיּוֹם וְהוּא מְכֻרָּךְ עֲלֵיהֶן בְּכָל פַּעַם שֶׁמְּנִיחָן, וְלֹא גֶּרַע עַל כָּל פָּנִים מִבְּכוֹר דְּמַשִּׁיךְ שָׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דְּמִיקְרֵי כָּל הַיּוֹם זְמָנוֹ, אוֹ בְּבִרְכַּת כֹּהֲנִים אִלּוּ מִתְרַמֵּי לֵיהּ צִבּוּרָא אַחֲרִינָא, אַף דִּבְדַחַק יֵשׁ לְחַלֵּק, מִכָּל מָקוֹם הַדֶּרֶךְ הֵיוֹתֵר נָכוֹן הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי, וּבִכְרָכִי דִּיֵּשׁ דֵּעוֹת בְּפוֹסְקִים דְּסָבְרֵי דְּחִיּוּב תְּפִלִּין מִן הַתּוֹרָה הוּא לְהִיוֹתָן עָלָיו כָּל הַיּוֹם, עַיִן בְּסֵפֶר יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב (סק"ג), בְּוַדַּאי מִיקְרֵי כָּל הַיּוֹם זְמָנוֹ. וְכָתַבְתִּי זֶה לְאַפּוּקֵי מִמַּה שֶּׁרָאִיתִי לְאֶחָד שֶׁכָּתַב הָפֵךְ זֶה, וְלֹא עִיֵּן בָּזֶה כָּל הַצָּרָךְ. וְיֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁמָּצָאתִי אַחַר כָּךְ בְּפִתְיחָה לְהִפְרֵי מְגָדִים בְּעִנְיָנָא דְּבַל תּוֹסִיף, וְאֵין כָּאן מָקוֹם לְהַעְתִּיקָם:

ד * **לֹא יָנִיחַ.** עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סי"ק יח), וְהוּא מֵהַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). **וְעַיִן לְקַמָּן סִימָן מ"ב סָעִיף ג', דְּכָל דִּינֵיהֶם שַׁיָּךְ לְכָאן. וְנִרְאֶה דַּאֲפִלּוּ אִם עֲשִׂית הַכִּיס הָיָה עַל דַּעַת אֶחָד, אִם קֹדֶם שֶׁהִנִּיחַ בְּפַעַם הָאֶחָד עָקַר בְּפֵרוּשׁ הַזְּמַנְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, דְּמִהֲנֵי, וְאֵין זֶה בִּכְלָל לֹא אֶתֵּי דְּבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֶׂה, דְּהַעֲשִׂיָּה זוֹ לֹא נֶחְשַׁב רַק הַזְמָנָה בְּעָלְמָא,** עַיִן סַנְהֶדְרִין מ"ח, וְאֵין כָּאן מָקוֹם לְהַאֲרִיךְ:

* **שְׁתֵּי הַזּוֹגוֹת. וּמִיירֵי שֶׁהֵזִיז שְׁנֵיהֶם לוֹ הַכִּיס מִתְּחִלָּה הוּא בְּלִי תִּיק, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא בְּתִיק וְעָמְדוּ בְּדֶרֶךְ עֲרָאי הֵם מֻנָּחִין בּוֹ בְּלִי תִּיק, נִתְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי זֶה,** וְכִדְאִיתָא בְּגֵמָרָא לְגַבֵּי בַּבָּא מְרֵ"ש הָנֵי אָמִינָא וְכוּ', עַיִן שָׁם. **אֲבָל אִם הוּא בְּתִיק תָּמִיד, הָרֵי הַכִּיס אֵין נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי אִם תַּשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ וְלֵית בּוֹ קְדֻשָּׁה. וְלִכְאוֹרָה יַרְאֶה דְּדוְקָא אִם הַתִּיק מְכֻסֶּה גַּם מֵעִבְּרָתָא וְהִתְחִתּוֹרָא, דְּגַם הֵם מִכְּלַל גּוּף הַקְּדֻשָּׁה,** דְּלֹא חֲשִׁיב בְּמִגְלָה דַּף כ"ו לְתַשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה בְּתִפְלִּין רַק הַתִּיק וְהָרְצוּעָה, וְגַם מִשֶּׁכָּת כ"ח עַמּוּד ב' וְהָא אָמַר אַבַּיֵי שי"ן שֶׁל תְּפִלִּין וְכוּ', וְעַיִן. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּעֵין זֶה בְּמִרְדְּכִי בְּהִלְכוֹת תְּפִלִּין:

* **הוּא חל.** עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"כ), **וְהָעֲתַקְתִּי כָּל זֶה מִבֵּאוּר הַיטֵב** (סק"ז) **בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת דַּרְכֵי נֹעַם** (סי' ב). **וְצָרִיךְ עִיּוּן קָצַת לְדִינָא בְּמֶה שֶׁכָּתַב דְּאִם לֹא הֲנִיחָן וְכוּ' דְּיִכּוֹל**

בֵּאוּר הַלָּכָה

וְעַיִן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה יניח) **שֶׁהוֹכַחְנוּ דְּמֵאוֹ צָרִיךְ לְהַזָּהֵר שֶׁלֹּא יְכַוֵּן בַּהֲנָחָתָם רַק מִשּׁוּם סְפֵקָא וְלֹא בְּסָתְמָא לְשֵׁם מִצְוָה: (יד) וְאַחַר הַתְּפִלָּה.** הַיְנוּ כְּדִין הַמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן כ"ה סָעִיף י"ג, וְלֹא כְּאֵלּוּ הַחוֹלְצִין תְּפִלִּין דְּרַ"ת וּמְנִיחִין דְּרַבֵּנוּ תָּם תֵּכֶף לְאַחַר קְדֻשָּׁה שֶׁל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, וּבֶאֱמֶת מִלְּבַד שֶׁעוֹשִׂין שֶׁלֹּא כַּדִּין הַמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן כ"ה סָעִיף י"ג, גַּם צָרִיךְ לְכַוֵּן בִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לְהַשְׁלִיחַ צִבּוּר, לֹא לַעֲסֹק בְּדָבָר אַחֵר [פְּרִי מְגָדִים (מ"ז סק"ב)]: **(טו) שְׁמַע וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ.** [א]אֲבָל אֵין צָרִיךְ פָּרָשַׁת צִיצִית, כִּי חֲשָׁשָׁא דְּשָׁמָא הֲעִיד עֵדוּת שָׁקֶר (יט) בַּהֲנָחָתָם רַק מִשּׁוּם סְפֵקָא וְלֹא בְּסָתְמָא לְשֵׁם מִצְוָה: **(